

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 „ 50 „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 „ 50 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPLIAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, július 22.

Tanulságok.

(K. Ö.) A cukorprémium-vita teljes meztelenségében mutatja be azt a közgazdasági politikát, mely elég vakmerő magáról állítani, hogy csakis ezen politikának lábnyomaiban haladva, leszünk képesek az ország közgazdasági fellendülését elérhetni. A merkantil gazdasági politikánál azonban sokkal jobban felháborít bennünket a Bánffy-kormány és a szabadelvű párt azon perfid eljárása, a mely, míg a szolgálalkü többséggel milliókat szavaztat meg a termelő osztályok iránt ellenséges indulattal viseltető hazátlan nagytőkének, addig a zsidó-liberális sajtó útján nap-nap után bizonyítja, hogy a cukorprémium kizárólagosan a mezőgazdák érdekeit szolgálja. Egyben megrendeli magán hivatalos blankettákon a prémium javaslatot sürgető bizalmi nyilatkozatokat.

Mert nagyon okos ember Bánffy miniszterelnök. Neki nem kell magát megerőltetnie a felszólalásokban, a pártjának sem. Elég ha az előadó és a pénzügyminiszter bizonyították be, hogy a cukorprémium nélkül tönkre kell mennie a répatermelésnek. Hogy Arányiról meg ne feledkezzünk. Amit az ellenzék mond, a cukor kivétel elenyésző csekély voltáról, a prémium-rendszer közgazdasági hátrányairól, a cukorgyárak szipolyozó eljárásáról, a kartellek erkölcsstelen befolyásáról a termelésre és fogyasztásra, a répatermelési szabályzatok a rabszolgatartásra

emlékeztető szegényteljes jellegéről, az mind igen szép dolog, talán igaz is lehet, de hát lényegében mégis csak szenzációt hajhászó nagyításoknál nem egyebek, melyek arra vannak szánva, hogy a kormány atyáskodó jóságában bizó gazdák hitét megrendítsék. S utóvégre nem is lehet kívánni, hogy az ellenzék ebben a kánikulai hőségben nyomósabb bizonyítékokkal álljon elő.

Lám, a többség sokkal okosabb az ellenzéknel. Minek magát megerőltetnie annak bebizonyítására, hogy a prémium javaslat gazdasági és pénzügyi szempontból elfogadható, ami felesleges munka, mikor el van határozva, hogy a cukorgyárakat prémiummal kell támogatni, holott semmi biztosítékot nem adnak arra nézve, hogy ebből a cukorrépatermelőnek is hasznuk lesz.

A közgazdasági kérdések ilyenén való elintézése egészen rávall arra a szabadelvű többségre, mely összeférhellen tagjait állítja előtérbe annak bebizonyítására, hogy nemcsak szíven viseli az ország gazdasági fellendülését, de tevékeny része van annak gazdasági előhaladásában is, midőn busás osztalék fejében részt vesz vállalatok, pénzintézetek alapításában és ezek érdekében jogosulatlan kedvezményeket csikarnak ki. A politikának az üzlettel való összefonódása rányomja csalhatatlanul stigmáját a mi közgazdasági előhaladásunkra, mely szemléltetővé teszi a nagytőke és intézményeinek pöffeszkedő uralmát és a termelő osztályok rabszolga helyzetét.

Valóban tanulságos egy helyzet. Nyit-

rán segítséget nyújt a kormány a gazdák egyesülését minden áron megakadályozni akaró vadliberális elemeknek, hogy társadalmi uton is lehetetlenné tegye a szervezésből származó erkölcsi és anyagi erőgyarapodást. A törvényhozásban pedig új terhet rak a gazdaosztály sulyosan megrakott vállaira. A pénzintézetek eddig a földbirtok 50%-át kötötték le, ezután törvényes intézkedések révén annak 1/4 részét fogják megterhelhetetni, mi egyértelmű a halállal. A szövetkezetek együttes hitelének kiaknázását szabályozó törvény pedig még mindig késik. Igérni, megígérték már százszor, de tenni nem tesznek, mivel a szabadelvű kormányzás rendelkezik avval a titkos bűvészszerrel, hogy csupa ígéretekkel is tudja szolgálni az ország gazdasági előhaladását.

Az ország gazdaközönségének, mely az uralkodó rendszert éveken át támogatta, igen jó alkalom a cukorprémium-vita, hogy belőle okuljon. Az ellenzéknek nyomós és meggyőző érveire nincs válasza. Némán szemléli, mint döngetik minden párttól a merkantilizmus kapuit, melyet védeni és megerősíteni itt az országban az uralkodó rendszernek és a szabadelvű pártnak jutott feladatául. Vajjon kedves és hálás volt-e ez a feladat? Az üzlet és a politika lovagjainak hálnak kellett lennie, mert még most is az ország gazdasági erőinek teljes kimerülésekor milliókkal sietnek a kapitalis segítségére. Ezzel oly bizonyítékát adják az ország közigazgatási előhaladásáról való gondoskodásnak, mely valóban megható. Nincs kétség benne, hogy az

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Svájcz nyáron.

Írta: Dr. SZÉKELY ISTVÁN.

Huszonnégy óráig kell a gyorsvonaton ülni, míg az ember eljut Svájcz határához. Az Arlbergvonat átszeli Tirolnak legvadregényesebb tájait. Tizennyolcz percig rohan a vonat föld alatt az Arlberg tunnellén át, melyet a vidék népe »Das grosse Loch«-nak nevez. S amint a vonat kibúvik a földből, még egy óráig kanyarog a glecserek lábánál s Buchsban átsiklik a svájci határon.

Ijesztő dolgokat szoktak a svájci vámvizsgálatról beszélni. Ez is tulság mint sok más uti élmény. Buchsnál legalább a vámvizsgálat oly enyhe, hogy elég a kinyitott táskát megmutatni s a finánc krétával egy keresztet csinál a táskán és avval mehetünk. Aki éppen szegyenlené a táskája tartalmát mutogatni, — az egyszerűen átsétál a vámvizsgáló szobán, egyik ajtón be, a másikon ki.

Utunkat először is Zürichnek vettük. A gyorsvonat mintegy félóránál a remek Walensee déli partján halad magasan a hegyoldalon. Mélyen a pálya alatt fekszik a tó, a havasi tavakat jellemző kékeszöld vizével. Szemközti csaknem függélyes sziklák falai meredeznek, melyekből hatalmas hegyi patakok omlanak a tó vizébe, esésükkel remek vizeséseket képezve. A tó vize néhol 100—150 méter mély. Alig

hagyjuk el a Walenseet, következik a sokkal nagyobb zürichi tó. Alacsonyabb hegyek övezik, a vidék kitágul s lépten-nyomon feltűnik az emberi kéz nyoma, mely minden talpalatnyi földet kihasznál. A zürichi tó mentén már terjedelmes szőlőültetvények vannak. A tó környékét ugyszólván ellepik a városok, falvak, nyaraló helyek és villák. Általában Svájce lakosságának nagy része a tavak és folyók partján lakik; a magasabb helyeken csak nyomorult és a francia Svájczban elég piszkos falvak és havasi kunyhók kapaszkodnak a hegyek oldalán.

Zürich modern Európai város, fényes palotákkal. Házai többnyire svájci stýlben épültek, a város központjában meglehetősen tömören, távolabb pedig szétszórva annyira, hogy a város a közellevő magaslatról nézve nem is városnak, hanem óriási villatelepnek látszik. Különben a város nyáron nem nagyon élénk; olyan, mint más városok. A nyelv már itt is vegyes: német és francia. Északi Svájcz népe elég barátságos, ha nem is olyan kedves, mint Tiról és Stájerország népe.

Svájcz nyári élete a vierwaldstätteni tó környékén lüktet. E tó maga Svájcz gyöngye; a Königsee nagy kiadásban. Köröskörül égbe nyúló sziklák festői csoportjai; a hegyóriások lábánál pedig csinos városkák és falvak. A környéket a vasutak teljesen behálózzák; minden nagyobb hegyre fogaskerekű vasutak vezetnek; a hegytetőket pompás vendéglők és nyaraló helyek koronázzák, melyekben az utas valóságos

nagyvárosi kényelmet talál (persze jó drága pénzen). E csucsokról és tetőkről remek kilátás nyílik a vidék hegyeire és tavaira; főséges háttér gyanánt pedig ott ragyognak a berni alpok, kivált a Jnngfrau-csoport hó és jégmezői. A vierwaldstätti tóval versenyez a brienzi és thuni tó minden tekintetben.

Svájcz nyári életének központja Luzern és Interlaken, amaz a vierwaldstätti tó mellett, emez a brienzi és thuni tó között. Luzern mint város is gyönyörű; vidéke talán egész Európában páratlan. Nyáron tele van idegennel, kivált angolokkal, akiknek kényelmére mesés fényességű vendéglőkkel rendelkezik. A vendéglőkben, mint egész Svájczban, ugy itt is a társas ebéd divatos, melynél a résztvevők fényes toilletekben jelennek meg. A poros és fáradt turista szerényen huzza meg magát a sörcsarnokokban vagy a vendéglők alsó éttermeiben (Restaurant); a fényes étkező termetek (Speisesaal) a hosszabb ideig tartózkodó idegenek foglalják el.

A vierwaldstätti tó két gyöngye a Rigi és a Pilatus hegy. Mindkettő a tó mellett emelkedik, előbbi 1800 utóbbi 2100 méter magasra, s mind a kettőre fogas kerekű vasut vezet. A kilátás mindegyikről rendkívüli: Jó időben naponként százak mennek fel mindegyikre, hogy onnan a nap felkeltét láthassák. A Pilatus panorámája szebb; kár hogy a hegy csaknem állandóan felhőbe van burkolva, a mi rendesen elrontja a remélt kilátást. Mi a Rigi-re gyalog mentünk fel és le. Felfelé beszorított ugyan az eső egy

előadó és miniszter záróbeszédei lefogják szerelni a cukorprémium ellenzőit.

A Bánffy-kormány ezen a várandó sikeren annyira fellelkesült, hogy legközelebb, mint értesülünk, a buzakiviteli prémiumról szóló törvényjavaslatot fog a t. Ház elé terjeszteni.

Többség = önhittség.

A szabadelvűpártnak nevében — és bizonyára megbízásából is — gróf Tisza István szólalt fel a képviselőház üléseinek egy órával leendő meghosszabbítása tárgyában. A nemes ifju gróf egyike a legellen-szenvesebb férfiaknak az ellenzék előtt, és méltán. Mert ő épen oly magasan áll a politikai tapintat és ildomoság terén, mint általa magasztalt vezére Bánffy a politikai és egyéb tudományok terén.

Mostani felszólalása is valósággal olaj volt a tüzre; kiméretlen, vagdalkozó. A legélesebben állította előtérbe a többség jogát, de arról teljesen megfeledkezett, hogy ennek a többségnek köteleességei is vannak. Megfeledkezett arról, hogy a parlamenti többség bizonyos idő multával kisebbséggé is lehet, és hogy vajjon neki, ezen kisebbség tagjának, hogyan esnék majd, ha őt is ily kiméretlen módon akarná a többség megrendszabályozni.

Mert hogy ő szabadelvűpárti marad akkor is, ha majd az ellenzék jut többségre és a mai kormányt képezendi az oppozíciót, abban az, a ki az átöröklés teoriájáról már hallott valamint, egy percig sem kételkedhetik (?)

De nem is róla van most szó. Ő nem mint egyén, hanem mint a szabadelvűpárt megbízott szónoka beszélt. Nyilatkozatai tehát pártjáiéi. És itt kell konstatálnunk, hogy a kormányt a matematika terén egy új egyenletet állított fel, a mely szerint t. i: többség = önhittség. Vagy világosabban: a mely párt többségben van, az birjon annyi önbizalommal, hogy célját minden körülmények között el is érheti; tehát ne törődjék azzal, vajjon a kisebbségben aggodalmat, ellenszenvet kelt-e vala-

mely proppozíciója, vagy sem. -- Pedig nem úgy van!

A többség saját tétlensége következtében mostan szorult helyzetbe jutott. Igen sok és fontos javaslatot kell letárgyalatnia sürgősen. És meglátszik, hogy a többségnek ez idő szerint Bánffy, a feje: nem gondolkodik. Mert ha gondolkoznék, tudhatná, hogy szorosokban bármily nagy hadsereget képes feltartóztatni egy elszánt kis csapat, — nemcsak, de esetleg meg is semmisíteni. Meg kellene tehát ragadnia az alkalmat a békés kiegyezésre.

Mert az mesebeszéd, hogy a 16-ik § elejtése vagy módosítása meghátrálást, lefegyverzést jelentene a kormánytárs részéről az ellenzék javára. — Ellenkezőleg. Prestigról a kormánytársnak szó sem lehet, az előttünk világos. De bizonyos az is, hogy az elismerés egy nemét vivná ki magának e párt ország-szerte, ha engedve a közóhajnak elejtené a 16-ik §-t. Ha pedig ennek elejtését-ámbár a kormánytárs legtekintélyesebb tagjai kívánják — Bánffy, vagy Erdély, vagy Tisza István gróf makacssága gátolja, ejtse el a párt ezeket.

A hecczelőknek, dühre ingerlőknek megfelelő szerepe van a bikaviadaloknál, de a magyar parlament talán mégsem bikaviadalok céljára szolgáló aréna!?

... f.

A börze reformja.

(A—E.) Mikor az agrárius közvélemény felszólalt a börzék visszaélései ellen és nemzetközi akciózt folytatott e visszaélések lehetlenné tételére, eleinte tagadták azt, hogy a börzék egyáltalán még szolidabbak, még tisztességesebbek is lehetnek. Mikor azután az akció egyre erősödött és más országokban, például Németországban szinte erőszakossá lett és a börzéknek csaknem életerét vágta el a reformálás leple alatt, akkor nálunk is megmozdult az illetékes érdeklők és lassankint hozzáláttak, hogy honnan lehetne az ügyet megfogni.

Minisztereink tücsköt-bogarat ígértek. A börzeadó már egyik miniszter a másik után helyezte kilátásba, mert annak igazságos volta előtt kitérni nem lehetett. A börzék mestersé-

ges áralakító tevékenységét beható újságharc-zal, gazdasági értekezleteken sikerült élesen megvilágítani s végül a kereskedelemügyi miniszternek is be kellett látnia, hogy a börze bizony rászorul a reformra s a gazdát meg kell védeni a börzék egyes tisztességtelen üzletet üzö játékosainak kényétől, kedvétől.

Még több történt. Maguk a börze irányadó körei is belátták nemcsak azt, hogy itt tenni kell valamit, még mielőtt önkéntelenül belekerülnek a reformba, hanem azt is, hogy itt igenis sok van, a mit a tisztességes üzlet nevében is reformálni kell. Ilyen hangulat mellett indult meg az idei börze ankét, mely általános tetszés közben oszlott föl, mert az agráriusoknak sikerült nemcsak a minisztert, hanem magát a börzét is meggyőzni az agrár álláspontra igazságos voltáról.

És mi történt ezután? A börzeadó megvalósításáról szó sincs. A börzeadó kérdése úgy látszik teljesen elaludt s ma már a pénzügyminiszternek eszébe sem jut, hogy az egyre növekedő államháztartási szükségletek fődözésére még egy felhasználatlan és elég produktív forrás áll rendelkezésére. Pedig most volna a börzeadó létesítésének igazán megfelelő ideje. A gazdát ért csapások, az utóbbi hetek jégesői, melyek a termés óriási részét elverték, megdöntötték, néhol a szárazság, néhol a sok eső, és csaknem mindenütt a munkás-sztrájk, mely az amugy is rossz termés nyereséghezamat talán veszteséggé változtatta át, rövid idő mulva befogják láttatni a pénzügyminiszterrel, hogy a gazdától szedett adó bizony megcsappan egy kicsit az idén. Az adóelengedésért folyamodók kérvényei fölszaporodnak. Ha elengedik az adót, akkor a kincstár jövedelmei csökkennek ugyan, de csak az idén. Ha nem engedik el, akkor csökkennek, de nem csak az idén, mert ez ismét adótárgyak adóforrások fölemésztését jelenti, a föld kizsákmányolását, a birtok elkötyavetyélését s a földadó alapjainak megrendítését. A kérvényező adóját tehát normális gazdasági elvek szerint el kell engedni, nehogy a károsodás nemcsak a gazdára, de az államra nézve is nagyobb legyen. De ha a szűkös forrás megcsappant a hozadékot másokkal kel pótolni.

Mikor a gabonaárak alacsonyok voltak és a gazdák a szemére hányták a börzéknek, hogy ezeket az árakat a börze csinálja, akkor a tőzsdéken azt mondták az érdekelt spekulánsok, hogy ő nekik nem az az érdekük, hogy az árak alacsonyok legyenek, mert alacsony árak mellett többet nyer a kereskedő. Hát ha igaz volt az, a mit ők védelmükre fölhoztak, akkor most

kis havasi vendéglőbe; de másnap reggel a gyönyörű derült időben annál nagyszerűbb volt a felmenetel. Amint az utas közel a hegy tetjére ér, klosterlig nyaraló helynél egyszerre csak feltűnik a Rigi hegyhát (Rigi first, Rigishaffel) és Rigi csucs (Kulm) egész fenségében. A Rigi hátra érve egy pillanat alatt előtűnik a viewaldstätti tó egyik része, a zugó tó s Luzern városa. Mikor mi Klosterli felől a hegy gerinczére értünk, a tavak felett s egy pár száz méterrel alattunk sűrű fehér felhők lebegtek melyek az egész völgyet és az alacsonyabb hegyeket is elborították. Ez a Svájci felhőten-tenger. Sajátságos érzés fogja el az emert, mikor ily módon a felhőket maga alatt látja, míg felette a derült égbolt mosolyog. Nem telt bele azonban két óra, a felhők részint lecsapódtak, részint felemelkedtek s a Rigi fenséges panorámáját a maga teljes szépségében élvezhettük.

A vierwaldstätti tó környékén ment végbe Tell Vilmos története. Csaknem minden ponthoz fűződik egy-egy Tell-monda. A tóparton a hálás Svájciak emléktáblát helyeztek a sziklafalba Schillernek, a Tell-monda megörökítéseért.

A viewaldstättentől Einsiedelnbe, Svájcz leghiresebb bucsujáró helyére mentünk. Temp-loma szebb mint a mária-zelli; de vidéke nem versenyezhet Mária-Zell vidékével. A nép pedig korántsem oly kedves, mint a jó svájci nép. Az einsiedelni templomban jelenvoltunk a vasárnapi nagy misén. Az egész mise alatt gyermek- és férfikar énekel valósággal lélekemelő módon, teljes zenekísérettel mellett.

Két szomorú tapasztalatot is tettünk Svájczban. Egyik az, hogy a svájci kitűnő iskolázás

daczára, nemcsak a nép, hanem a félig-meddig intelligensebb osztály sem tudja, hogy Magyarország is van a világon. Másik szomorú dolog az, hogy a borjegyzékekben Európa minden vidékének bora képviselve van, csak a magyar nem. Így tette tönkre a borhamisítás a magyar bor becsületét a külföldön. Pedig a forgalomban lévő külföldi borokkal a magyar bor itt győzedelmesen felvehetné a versenyt.

*

A svájci utak és vasutak.

Ami Svájczban először meglep, az nem a természet, hanem az emberi munka műve. Svájcz hegyei legalább északon nem különböznek feltűnőleg Tirol hegyeitől. De páratlanul állanak abban, hogy a roppant nehézségek daczára, melyekkel az utépítés jár, csaknem minden nagy össze van furva és faragva s a közlekedésre nézve hozzáférhetővé téve.

A völgyek szűk volta folytán az országutak Svájczban rendszeren sziklaoldalon futnak s kigyóvonalakban kanyarognak fel néha a legmagasabb hegygerincekre, az u. n. Pass-okra. Az ut egyik oldalon sziklába van vágva, másik oldalon magas kőfalakra építve. Ahol az ut mellett mélység van, ott az országutat rendszeren kőfal keríti. Egész közönséges dolog, hogy az országutat számára alagutakat fúrnak és a völgyeket viaductokkal hidalják át. Az igaz, hogy a svájci országút ha nehezen is épül fel, de nem is könnyen romlik; mert a sziklatalaj minden romboló hatásnak ellenáll. Remek utak vezetnek át különösen a Szt. Gotthárd, a Szt. Bernát és a Simplon szorosokon Olaszország felé.

A kisebb forgalmu helyekre jó lovagló

utak vezetnek. Már a gyalogosoknak szánt és a csucsokra vezető turista utak nincsenek oly jó karban, mint Ausztriában. Az utjelzések pedig csak egy-két év óta kezdenek divatba jönni. Eddig a svájciak csak a kényelmesen utazó gazdag angolokra számítottak, akiknek módjukban volt mindenütt vezetőket fogadni drága pénzen.

Az országutaknál még sokkal bámulatosabbak a svájci vasutak. Csaknem minden völgynek megvan a maga vasutja, amint megvan a maga patakja. Pedig a vasutépítés itt óriási munkába és pénzbe kerül. Alig van egy-két kilométernyi sín-pár, melynek a kősziklában utat vágni, alagutakat és völgyeket áthidaló viaductokat építeni nem kellene. Némely vonalak egy része csak fogaskerekekkel tud a hegyekre felkapaszkodni. Ilyenkor a vonatot 2—3 részre szakítják, hogy könnyebb legyen. Vannak vonatok, melyek annyit haladnak föld alatt, mint föld felett. Sőt a Jungfraura tervezett fogaskerekű vasut 23 kilométernyi pályáján 18 kilométert fog a föld alatt és jégmezők alatt haladni.

A Svájci vonatépítésnek valóságos csodája a Gothard-vasut. A Rigi és más hegyek fogaskerekű vasutai e mellett szóba sem jöhetnek; mert amit azok a fogaskerek segítségével érnek el, azt a Gothard-vasut tökéletesen és biztosabban eléri a kőralagut (Kehrtunnel) rendszerével. Ha ugyanis a vasutnak hirtelen emelkedni kell akkor rendszeren fogaskerekű vasutat építenek. De a hirtelen emelkedést a vonat veszélyeztetése nélkül el lehet érni ugyanis, ha a lejtő alján a vonatot befordítják egy csigavonalalaku tunnelbe s a csigavonal által a gyors emelkedést lassu emelke-

a legigazságosabb a börzeadó és legbővebb forrást is nyújt. Azt a börzék az 5—6—7 forintos buzaárak idejében mondták, most pedig a 9—10 forintos buzaárak idejében és a börzék folytonos hausse-mozgalma idejében csak jogos és bőséges volna a börzeadó, mely ellen még azt az okot sem lehet fölhozni, hogy a börzék az alacsony árak mellett nagyon gyöngék. Már pedig a börzeadóból és éppen a magas árak idején legalább részben lehetne földözni azt a hiányt, mely a gazda adójának méltányos és szükséges redukcziójából okvetlenül be fog köszönteni.

És mi történt az anket óta a börze reformja dolgában? Annyi történt, hogy a börze reform törvényjavaslat készítéséhez, noha a miniszter és a kormánypart kapacitásai, de maga a börze vezetősége is belátta a reform szükségességét, a minisztériumában még csak hozzá sem fogtak.

Ellenben Dániel Ernő báró kereskedelemügyi miniszter tényleg közölte a börze vezetőségével, hogy a börze anketen elhangzott agrárius kívánások autonóm megvalósítását még a börzetörvény meghozatala előtt óhajtja. A börze hozzá is ült a reformálásához és az elkészült új áruüzleti szokások augusztus elsején életbe is lépnek.

A börze sokáig erősködött, hogy ugy megreformálja önmagát, a hogy az agráriusok nem is tudták volna s most kilépett a titokzatos homályból egy olyan reformmal, mely a semminél miránk nézve egy fokkal rosszabb, mert ha misem történt volna, akkor az alapos reform mihamarább elkerülhetetlenné vált volna, ez a reform pedig abszolút semmit sem ér és a kereskedelemügyi kormány egyidőre mégis nyugodtan érzi magát annak a tudatában, hogy a börze volt olyan eözékeny önmagát megreformálni.

Ki kell mondanunk, hogy azok az erélyes reformtörekvések, melyekről a börze vezetősége olyan véresszájúan tudott beszélni, teljesen elmaradtak s a standart emelésén kívül, melynek éppen az idej silány termés mellett alig van értelme, mi sem történt. Igaz ugyan, hogy a differenciális üzletet megszorították, mert a likvidációt szabályos mederbe terelték, és éppen ezzel egyszersmind szentesítették is a differenciális üzletet, melynek elszámolását, kiegyenlítését és a differenciálák kifizetését a giró és pénztáregyletre bízták.

Ez tehát a börze autonóm reformja. A differenciális üzlet eltörlése helyett, annak szentesítése.

Valóban itt volna az ideje, hogy sem a

désre változtatják. Így van ez a Gothard vasutnál. Nassen állomás előtt már több kilométernyi kanyarulatot tesz a szikla gyomrában; Wassen és Göschenen közt pedig két óriási körtunnellel mintegy fekvő nyolczas alakot ír le a földben s szédítő magasságba kapaszkodik fel. Az utas a vasuton teljesen elveszti a tájékozódást és sohasem tudja, hogy mere is halad a vonat tulajdon képen. Néha ugyanazou hegyoldalban három pályát fut meg a vonat egymás felett. De a vonat építés e remekét csak gyalog lehet teljesen és alaposan megtekinteni, mint mi tettük.

A Gothard vasut másik csodája a nagy alagut, mely Svájcot Olaszországal összeköti, s melyben a gyorsvonat csaknem félóraig halad a föld alatt. Egész hegyvidékek és az Alpok égbenyuló girincei fekszenek az alagut felett, melynek nagyságát az ember csak akkor érti meg, ha a felette fekvő vidéket gyalog bejárja. Magában az alagutban az embert valami hideg borzongás fogja el. A kilométereket jelző lámpák bizonyos kísérteties szint adnak a vonatot környező sötétségnek. A Gothard-vonal érdekességét emeli a roppant élénk közlekedés; egyik vonat, kivált tehervonat, csaknem a másikat éri. Ami pedig e vasut vidékét illeti, a mellett, csaknem eltörpült az Arlberg-vasut vidéke is; oly nagyszerű, hogy mellette a Semmering alig jöhet szóba.

A természet nagyszerűsége Svájcban szinte lesujtja az embert. De az emberi ész és kéz művének látása felemeli lelkünket. Látjuk belőle mennyire felette áll az emberi lélek az egész nagy alakktalan gépnek, melyet világegyetemnek nevezünk.

gazda érdekeit, sem a saját ígéreteit ne vegye tréfára a kormány és a tőzsde alapos reformjáról mielőbb elkészítse és a törvényhozás elé terjessze javaslatát.

Bálint Imre.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 22.

A képviselőház mai ülése délelőtt 1/2 11 órakor kezdődött.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Nyegre László, Molnár Antal Lakatos Miklós.

A kormány részéről jelen vannak: Báró Bánffy Dezső, Perczel Dezső, Darányi Ignác, Erdély Sándor, Wlassics Gyula, Lukács László. A mult ülés jegyzőkönyvét felolvassák és hitelilitik.

Elnök: Jelenti, hogy Tolnay Lajos képviselő öt heti szabadságot kér, Madarász József pedig augusztus 1-től két havi szabadságot.

Bemutatja Székelyudvarhely város közönségének kérvényét a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló törvényjavaslat 16-ik §-a ellen.

Kiadatik a kérvényi bizottságnak.

A napirend előtt.

Bik Sándor, az igazoló bizottság előadója bemutatja a Hock János mandátuma ügyében kiküldött bizottság jelentését. A bizottság a vizsgálat befejezte után pótvizsgálatot rendelt el s erre újra Gajáry Géza eddigi vizsgálóbiztost küldte ki.

Sima Ferencz: Kéri felolvastatni az igazoló bizottság jelentését, mert nem látja megengedhetőnek azt, hogy egy képviselő feje felett egy esztendeig lebegjen a Damokles kardja. Végre valahára véglegesen el kell intézni ezt a dolgot. (Helyeslés a baloldalon.)

Psik Sándor előadó: A házszabályok csak az iránt rendelkeznek, hogy a bizottság jelentést tesz a Háznak a vizsgálat sorsáról.

Elnök: Miután a házszabályok a felolvasás iránt nem rendelkeznek, azt hiszi, hogy a Ház újra megbizsa Gajáry Gézát a pótvizsgálat teljesítésével.

Justh Gyula: T. Ház! Gajáry Géza képviselő urat — az én véleményem szerint a Ház nem bizhatja meg a pótvizsgálat vezetésével, mert ő a vizsgálatot oly hiányosan teljesítette, hogy éppen ezért volt szükség a pótvizsgálatra. Indítványozza, hogy a Ház mást küldjön ki a Hock János mandátuma tárgyában megejtendő pótvizsgálatra. (Helyeslés a baloldalon.)

Sima Ferencz (szólni akar.)

Elnök: A képviselő ur mint indítványozó csak akkor szólhat, ha indítványát tiz képviselővel alá iratta. (Tetszés a jobboldalon.)

A Ház többsége Gajáry Gézát küldi ki a vizsgálat vezetésére.

Következik a napirend:

Az ülés idejének meghosszabbítására vonatkozó indítvány tárgyalásának folytatása.

Mócsy Antal: Gróf Tisza István tegnapi beszédében azt mondotta apja politikai szereplésére vonatkozólag, hogy az érdemes férfiakat nem hibáikban kell követni. Tisza Kálmán fuzió előtti szereplésének ez az elitélése meg ható a saját fia szájából. Azt mondja a kormány az ülések meghosszabbítását célzó indítvány megokolásául, hogy sürgős törvényjavaslatok várnak elintézésre. Azt akarják, hogy az ellenzéki erőszak meg ne akaszthassa a kormány és a Ház működését. Hát a kormánynak és a pártoknak szabad erőszakoskodnia? Maga Tisza elismerte, hogy a kormány a választásoknál erőszakoskodott a néppárttal, a politikai orvvadászokkal szemben. Hát a kormánynak szabad erőszakoskodni, de az ellenzéknek nem? A néppárt előre látta a fejleményeket, azért nem kellett neki a kompromisszum. Csak teljesítse az ellenzék hiven a kötelességét, többet ér el vele, mint a kompromisszummal. (Helyeslés balról.) A lapok már napok óta írják, hogy Dárdai itt, Dárdai ott szedi össze a klotürre vonatkozó rendszabályokat. Tehát az a békéltető értekezlet hiábavaló volt, mert már régi dolog, hogy a klotürt behozzák. Ez a vita csak alkalom, hogy a rendszabályokat behozzák. (Ugy van a néppárton.)

Mi t. Ház, egészségünk és gazdaságunk feláldozása árán dolgozunk itt a Házban, de Tisza István ur most is csak ott dolgozik, ahol eddig dolgozott, a bankokban. (Helyeslés a néppárton.)

Rakovszky István: Heteken keresztül nem látjuk, csak a kedves papát!

Mócsy Antal: Fejtege i, hogy a képviselőnek, ha kötelességét akarja teljesíteni, sokat kell még dolgozni az üléseken kívül. Végül kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadja el s csatlakozik Molnár János indítványához. (Helyeslés balfelől.)

Groisz Gusztáv: Azt fogták ránk s különösen pártunk nagy jogászaira, hogy mi az igazságügyi bizottságban elfoglalt álláspontunkat a saját hasznunkra érvényesítettük volna. Azt mondták, hogy az igazságügyi bizottság kormányparti tagjai az ellenzék álláspontján voltak. Hát ez nem igaz, mert az egyetlen Emmer Kornél kivételével mi az igazságügyi kormány álláspontján voltunk.

Rakovszky István: Önt senki se emlegette!

Groisz Gusztáv: A vidéken is ugyanezt a hirt terjesztették, pedig a dolog nem így áll!

Förster Ottó: Das ist Groiszartig!

Kubik Béla: A kifordított köpeny históriája!

Groisz Gusztáv: Ő neki az ülések egy órai meghosszabbítása nem elég, neki két órai meghosszabbítás kellene. (Zajos derűtség a baloldalon.)

A mosolygás ötet nem hozza zavarba. (Zaj a baloldalon.)

Elnök: Aulich képviselő urat rendreutasitom.

Groisz Gusztáv: Legyünk őszinték! (Nagy derűtség.) Az ellenzéknek nem az a feladata, hogy mindent, ami erről az oldalról jön, ellenezzen. Az ellenzéknek az a feladata, hogy segítse érvényre jutni a javaslatokat.

Meszlényi Lajos: Meg a köpenyeg forgas.

Groisz Gusztáv: Majd arra is rátérek! Minket vádolnak azzal, hogy hetek, hónapok óta semmit sem teszünk. A kormány nem tett egyebet, minthogy előterjesztette a javaslatot.

Meszlényi Lajos: Az már igaz!

Kubik Béla: Mi meg tárgyalunk!

Groisz Gusztáv: Azt mondják, hogy mi erőszakoskodunk, pedig mi hallgattunk. (Ugy van balfelől.) Ez az erőszak? (Ugy van balfelől.) A beszéd csak ott szükséges, ahol az előtte szóló oly érveket hoz fel, amelyek érdemesek az ellenészrevételekre. (Ugy van balról.) De az ellenzék nem mondott ilyen érveket. (Ugy van balról.) T. Ház! (Helyeslés balról.) Azt tartja ellenzék, hogy a 16-ik §-t mindenáron meg kell gátolni. (Ugy van balról.) Ő nincs ebben a nézetben, nem látja veszélyben a sajtószabadságot. Maga a 48-iki törvény kimondja, hogy csak ideiglenes törvény és föltételezi a megváltoztatását. A vidéken mindenütt osztják a kormány felfogását abban a tekintetben. (Nagy zaj balról.) hogy a 16-ik szakasz nem veszélyezteti a sajtószabadságot. Az felfujt dolog, hogy a közvélemény fel volna háborodva, csak a fővárosi sajtó egy része van felháborodva. (Nagy zaj balról.) Nincs indoka annak, hogy önök az obstrukció terére lépnek, ő már nemcsak a tüneteit látja az obstrukciónak, hanem magát az obstrukciót is.

Rigó Ferencz: Groiszartig!

Groisz Gusztáv: Az ellenzéknek csak az volt a feladata, hogy kihuzzák az ülést. Ezt az obstrukciót nem mi idéztük elő, azért nem mi vagyunk felelősek. Most Apponyira tér át.

Tóth János: Hát a köpenyeg?

Groisz Gusztáv: Az majd utoljára marad. Azt mondta Apponyi, hogy a parlamentarizmus nem gépezet, amely automaticé működik.

Meszlényi Lajos: Klotürt, klotürt hamar. (Óriási Derűtség.)

Groisz Gusztáv: Czitálja Aponyit.

Rigó Ferencz: Ne czitálja, nem érti azt maga!

Elnök: Rigó képviselő urat rendreutasitom!

Groisz Gusztáv: A kisebbség eljárása anarkiára vezet, meg forradalomra. (Zaj a baloldalon. Nevetés.) Mosolyogni lehet.

Meszlényi Lajos: Megengedi?

Groisz Gusztáv: Mócsyval polemizál ezu-

tán. Majd kijelenti, hogy a többség meggyőződését a nemzet meggyőződésétől elválasztani nem tudja.

Förster Ottó: (Valamit közbeszól.)

Elnök: Förster Ottó képviselő urat rendreutasítom!

Förster Ottó: Förster, nem Förster!

Elnök: Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy másodszori redreutasítás esetén a Ház elé viszem.

Groisz Gusztáv: Áttér ezután a köpönyegre! Hát igaz, a köpönyeg megfordult. (Zajos derűtség.) Ha úgy hozta volna a végzet, hogy szabadelvű pártból lettem volna ellenzékivé, meg vagyok róla győződve, hogy önök hozsánnával fogadták volna. Perhorreszkálja azt a terroritást, hogy csak az ellenzéki oldalon lehet szabadon kimondani meggyőződését az embernek. Végre is az ember nem megsontosodott öslény.

Rigó Ferencz: Ős számár!

Groisz Gusztáv: Engem arról győztek meg, hogy

Wittmann János: (A jobboldalra mutatva.) Hogy ott jobb! (Óriási derűtség.)

Groisz Gusztáv: . . . hogy ha Apponyi oda kölesönözhetne volna tehetségét a jobboldalnak, akkor rendkívül nagy hasznára lehetett volna a 67-iki kiegyezésnek. A köpönyeg különben nem is csinált olyan nagy fordulatot, mert az Apponyi programja csaknem olyan, mint az önké. (Zajos ellentmondás balról.) T. Ház. Meltóztassanak megnézni ősz szakállamat. (Zajos derűtség.) Tanári pályám alatt a miniszteriumban egyszer voltam és nem is megyek soha! Az én választókerületemben ki fogják őket kaczagni, ha azt mondják, hogy Groisz Gusztáv érdekből lett kormánypárti. (Eljenzés jobbról.) A miniszterelnök ajánlatát elfogadásra ajánlja. (Helyeslés balról.)

Elnök: Az ülést öt perczre felfüggeszti.

Szünet után:

Komjáthy Béla: Elismeri, hogy anyagi érdekek nem vezette Groisz Gusztávot, mikor átment a szabadelvűpártba, de mégis érdekek vezette, mert Kolozsvárról csak így juthatott be a parlamentbe. Ha valakinek a nézete megváltozott, nemcsak joga, de kötelessége is a köpenyeg megfordítani, de azzal az indoklással nem teheti, amivel megtette. (Zaj balról.)

Elnök: Kérem gróf Károlyi István képviselő urat, ne beszéljen közbe.

Gróf Károlyi István: Én nem szoltam.

Elnök: De igen, fennhangon beszélt.

Komjáthy Béla: Csak annak örül, hogy Groisz mint egyetem tanár nem a mai nézetét plántálta át az ifjúságba. (Tetszés a baloldalon.) A képviselő ur nekünk leczkét adott, hogy miként kell az ellenzéknek viselkedni.

Groisz Gusztáv: Csak a nézetemet mondtam.

Komjáthy Béla: Hát mi a nézetét sem fogadhatjuk el. Minket a választók nem azért küldtek ide, hogy beszédeket mondjunk, hanem azért is, hogy a házszabályok adta jogainkkal élve felhozassuk a köpönyegforgatást is. Apponyt támadta Groisz képviselő ur, ettől a támadástól azonban Apponyinak a feje nem fog megfájni. Ha mindent keresztül kellene simán engedni az ellenzéknek, akkor fölösleges minden vita és tárgyalás. Őt sokszor gyanúsították, mert a komoly tanácskozás embere volt. De ezuttal kijelenti, hogy ha ez a párt, amelyhez tartozik, tegnap nem így határozott volna, mint amint határozott — Istenére mondja — megszünt volna a pártnak tagja lenni. Mert most harcra kell a kormány eljárásával szemben, kemény harcra. (Zajos tetszés balfelől.)

Ezután Pichler beszélt, nagy hatást keltve beszédével.

Az ülés 2 óra után ért véget.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Julius 24. A nagyváradi vadásztársaság közgyűlése d. u. 5 órakor.

Julius 28. A debreczen-nagyváradi villamos vasút pótközigazgatási bsjárása.

Julius 29. A nagyváradi városi árvaház választmányának ülése d. e. 10 órakor.

Augusztus 1. Kaszinó bál Vaskóhn.

Augusztus 2. Biharmegye közigazgatási bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

Augusztus 5. Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése d. u. 3 órakor.

Augusztus 14. A belényesi tüzoltó egylet nyári táncvigalma.

Szeptember 25—29. Lóversenyek Nagyváradon.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Autonomiai választás.** Nagyban folynak már a váradi egyházmegyében a választások a kath. autonomiai kiküldöttekre nézve. Tegnap Mező-Keresztesről kaptunk tudósítást, hol az összeirt 99 szavazóból csak 45 ember szavazott le és pedig a következő eredménnyel: Gróf Batthyány József 43 Dr. Hoványi Gyulára 2. Így tehát Batthyányi 41 szótöbbséggel győzött.

* **Személyi hir.** Barabás Béla országgyűlési képviselő, tegnap délelőtt Nagyváradon időzött. A déli vonattal vissza utazott Budapestre.

* **A pápa levele.** L'Osservatore Romano a pápának Preglia bitorosdékánhoz intézett levelét közli. A pápa e levélben köszönetet mond mindazoknak a püspököknek, a kik a legutóbbi szentéavatáskor Rómába jöttek és aláírták azt a feliratot, a melyben hű ragaszkodásukat nyilvánítják a szentszékhez. A pápa inti a püspököket, olták ez érzelmeiket a katolikus világba és működjenek közre a keleti disszidens egyháznak egyesítésére. Mindennap szükségesebbnek látszik, hogy az apostoli szentszék elnyerje azt az állást, a melyet számára az isteni gondviselés kijelölt.

* **Ülés a megyeházán.** Biharvármegye erdei kihágási II. foku bírósága tegnap délelőtt 10 órakor ülést tartott a vármegyeházán, melyen azonban egyetlen fontos tárgy sem került szőnyegre s mindössze csak 80 apróbb erdei kihágási ügyben hoztak ítéletet.

* **Mennyibe kerülnek a terek gondozása.** Nagyváradnak nagyon kevés sétateret van, de ezek elég csinosak. A Schlauch-tér, Ezredéves Emléktér ha nem is óriási nagyok, de igen csinosak, szépek. Azon kívül van Rhédey-kerütünk s terjedelmes faiskolánk. S mindez aránylag igen kevésbe kerül Nagyváradnak. Nálunk például a főkertész a szolgaszemélyzet közzé van sorolva s a lakáson kívül alig kap pár száz forint fizetést, azonkívül még a sétatereken lekaszált fü sem az övé, sem a gyümölcs. Másuttöbbe kerül a kertek, terek fenntartása. Például Kecskeméten a városi főkertész 1200 frt. fizetést, lakást, a műkért termését és 4 hold földet kap. Ez már valamivel nagyobb dotáció.

* **Mértékhitelítés.** Mikor a kánikula beáll, akkor azoknak a miniszteri rendeleteknek, melyek e tájban érkeznek, tartalmuk is olyan unalmas, mint egy forró nyári nap délutánja 3—4 óra között. Ugy látszik, hogy a híreket is megcsapja a nagy hőség s elbágyadnak akár csak az ember. — Tegnap arról értesítette a miniszter a törvényhatóságokat, hogy ezentul a magyar mértékhitelítéseket külföldön is szabad végezni a gyárosoknak, ha erre előgeszen engedélyt kérnek. No ez ugyan elég unalmas rendelet.

* **Fényes esküvő.** Rechenitz Kurt, a jelenleg még Nagyváradon állomásozó 15. számú Pálffy-huszárezrednek egyik legkedveltebb hadnagya tegnap esküdtött örök hűséget Debreczen egyik legszebb és legműveltebb fiatal leányának: Zalay Ilonkának, Zalay honvéd huszárezredes leányának. A házasságot délelőtt 10 órakor kötötte meg az anyakönyvezető; mindjárt aztán a debreczeni római katolikus templomban Dr. Wolafika Nándor plébános, v. püspök áldotta meg az új párt. Tanuként lovag Scarpa Pál és Scholtz Béla cs és kir. huszárcapitányok szerepeltek.

* **A vasutak és a mezei takarmányok.** A polgármesteri hivatal a napokban a m. kir. államvasutak helyi érdekű vasutainak osztály-

mérnökségétől a következő felhívást kapta: »Az 1881. évi LI. t. cz. 20. §-a értelmében a fenn álló vasutaknál a vasutól 60 méter távolságon belül szérüs kertek, széna és gabona neműek el nem helyezhetők, mivel ezek, különösen a száraz évad közeledtével a mozdonyszikra által könnyen meggyulhatnak. Ebből kifolyólag ez uton is felhívja a polgármesteri hivatal az érdekelteket, hogy a gabona, vagy széna rakományt a fentebb hivatali törvény értelmében a vasuti sinpár-tól legalább 60 méter távolságra helyezték el s ezen rakományt a tarlónak esetleg egy védő szalaggal való felszántásával különítsék el, hogy így az esetleges tüzkárt megakadályozhassák. — Polgármesteri titkár.

* **Kinevezés.** A budapesti kir. tábla elnöke Poynár Dezső jogszigorlót a budapesti kir. ítélőtábla kerületébe díjas joggyakornokká nevezte ki.

* **Debreczeni bakák jubileuma.** Tegnap ilapunkban megirtuk, hogy a Debreczenben állomásozó 39. gyalogezred nagy ünnepélyre készül, amelyet az ezred tisztikara és legénysége nagy örömmel vár. Az ünnepély napja negyedszázados évfordulója annak a kinevezésnek, melylyel a király Alexis orosz nagyherceget az ezred tulajdonosává nevezte ki. A jövőhéten csütörtökön, tegnaphoz egy hétre tartják meg a nagy ünnepélyt, amelyre az előkészületek lázas tevékenységgel folynak A derék tisztikar mindent elkövet, hogy, ez a nap egy a meghívott vendégek, mint a legénység emlékezetében feledhetetlen maradjon. A Pavillon kaszánya előtt elterülő nagy térséget zöldgalyakkal körülkerítik s azon belül folyik le majd az ezred ünnepélye. A hatalmas térséget, amennyiben a szép ünnepély az éjjeli órákba is benyulik, magas oszlopokra erősített s negyven centiméter átmérőjű fáklyákkal világítják meg. Emelni fogja a világítás érdekességét és szépségét a területen hullámosan beosztott lámpionok száza. A kerítésen belül állítják fel a tizenkét bakacsárdát, laczikonyhákat, a játszóteret, színpadot, a katonák részére egy óriási sátor, ahol a csárdást boldogan rakhatják ki-világos kiviradtig. A meghívott vendégek részére 200 meter hosszú tribunt állítanak, ahonnan az ünnepély lefolyásában gyönyörködhetnek. És a programmba annyi érdekes látványt vettek fel, hogy délután négy órától késő estig mindég lesz valami pompás szórakoztató mutatvány. A katonák egy kis török-görög háborút rendeznek, aztán különféle tánczokat, még tré-fás tánczokat, ballettet is mutatnak be. Lesz csikós verseny, zsákban futás, rablótámadás, medvetánczoltatás, szórakoztató mutatványoknak. A katonák, akik az érdekes mutatványokban részt vesznek, esténként nagy gyönyörűséggel tartják a próbákat s készülnek napról-napra nagyobb kedvvel az ő szép ünnepélyükre, amely iránt a város nagy közönségének meleg érdeklődését oly gyorsan sikerült felkelteniök. A disztítés nehéz munkáját az ezred fegyverművese Slotter Pál, ez a felette ügyes kezű örmester végzi, aki több katonai ünnepélyen meglepte disztítésével a közönséget. Az ünnepély rendezését nagy szorgalommal végzi a derék tisztikar s működésével bizonyára rászolgál a meghívott vendégek legnagyobb elismerésére.

* **Halálozás.** Rechenitz Zsófiát, a nagyváradi községi polgári leány iskola igazgatónőjét fájdalmas csapás érte, tesvére dr. Bauer Simon löcsei áll. főreliskolai tanár halálával. Az elhunyt férfit még élte javkkorában, 47 életévében érte a halál hosszas betegség után. Temetése kedden délután nagy-résztvét mellett ment végbe Lőcsén.

* **A bazár-szoros kibővítése.** Közöltük a mult héten azt a tervet, melyet Rimanóczy Kálmán építész benyújtott a városhoz a Bazár-szoros kibővítése kérdésének érdekében. A tervrajz mely valósággal kettévágása ennek a nagyváradi gordiusi csomának, napok óta a Tóth Eerenz Bémer téri üzletének kirakataban látható. A Rimanóczy által tervezet bérház igen csinos épület lenne s bizonyára igen emelné a várost, főkép a főutczát, mely csak alig pár év óta kezd épülni. Az épület alsó részét díszes és praktikus üzlethelyiségek foglálnak el, melyeket kétséggel a város és jó áron bérbe lehet adni, mert a város legfor-galmasab pontján, közel a színházhoz lennének.

A terven látható az állandó színház és a lónatu vasut is. Ez a két tengeri kigyója Nagy várának a terv megvalósulása esetén befejező hosszú élet és pályafutását s hogy ez mentől hamarabb megtörténjék, nagyon kívánja mindenki.

* **A Bartha-kérvény benyújtója.** A Bartha Miklós megkegyelmezésére vonatkozó kérvény benyújtására 200.000-nyi aláíró nevében Zichy Jenő grófot kérték meg. Szederkényi Nándor megkereste a Bécsben időző Zichy Jenő grófot, a kinek már megérkezett az a válasza, hogy szívesen fogja teljesíteni a benyújtást, de azt halasztani kell addig, míg a király Ischlból megérkezik Bécsbe. Zichy Jenő gróf Bécsből augusztus 2-án Budapestre érkezik s akkor veszi át a kérvényt, benyújtás végett.

* **Edhem basa balesete.** Mint a török fővárosból írják. Edhem basának egy csomag érkezett postán, mely egy pokolgépet tartalmazott. Mikor Edhem basa a csomagot felbontotta, a gép felrobbant és a basa balkarját eltepte. — Ha e hír valónak bizonyul, a török fanatizmus nem hagyja a dolgot boszulatlannal. Edhem basa különben görög eredetű. Chios szigetéről való s egy török dulás alkalmával maradt árván fivérével együtt. Egy török kapitány menkönyörült a legyilkolt szüleit sirató kis fiún és magával vitte Stambulba, ahol fanatikus törököt nevelt belőle. Fivérét hajósok vitték magokkal s egy zárdába került, ahol latin sz. papot neveltek belőle. Jelenleg róm. katolikus pap ugyancsak Stambulban. — Mily csudálatosak az élet ösvényei.

* **Az egeresi földcsuszamlás.** A munkások számai dolgoznak már két hét óta az Egeres közelében történt vulkanikus földcsuszamlás miatt elromlott vasuti pályatest helyreállításán. — A munkásokat s a megromlott töltést folyton nagyszámu kiránduló keresi fel. Szombaton újra egy nagyobb társaság indul Nagyváradra a színhelyre, mely legnagyobb részét ügyvédek áll.

* **Mikor kell adót fizetni.** Nagyvárad város adóhivatalánál ősi idők óta csak délelőtt 9 órától 12-ig lehetett adóbefizetést teljesíteni. A miniszter egy félévvel ezelőtt egyik leiratában elrendelte, hogy a városi adóhivatalnál délutánonként is lehessen adót befizetni. A városi tanácsban a napokban szóba jött a hivatalos órák beosztása s megállapítása s ezzel kapcsolatban kimondották a tanács tagjai, hogy a városi adóhivatalnál a rendes napokon mint eddig d. e. 9—12-ig, azonkívül naponta délután 3-tól 4 óráig és vasárnaponként délelőtt 9-10 óráig lehet adót befizetni. — Mint értesülünk a tanács ezen határozata ellen B o r d é F e r e n c z tanácsok előterjesztéssel élt s ellenzi, hogy délután és vasárnap is lehessen adót befizetni. Azt hozza fel indokul, hogy az egész délután szükséges a befizetett adók elkönyvelésére s nem teljesíthetik a végrehajtás kiírásokat. A délutáni egy óra helyett reggel 8-12-ig megfelelőbbnek tartaná az adók befizetését.

* **Szekér karamból.** Tegnap délután Sztaroveczky utcán, két szekér össze ütközött egymással. Egyik kocsissa, Priucz József leesett a szekérről és könnyedén megsérült. A másik szekérnek a tengelye tört el. Nagyobb baj nem történt.

* **Az aratási sztrájk hatása.** Az aratási sztrájk lefolyása után a kormány továbbra is érdeklődik a lefolyt események s annak utókövetkezményei iránt s a földművelésügyi miniszterium legutóbbi rendeletet intézett a vármegyékhez, melyben egy kérdőív mellékelésével felkéri az alispánokat, hogy az aratási munkabérek adatairól s a többi hozzáfüggő eseményekről tegyen jelentést annak megállapíthatása végett, hogy az sztrájkmozgalom az aratási munkabérek emelésére nézve milyen változásokat idézett elő.

* **A mezei egerek elszaporodása.** Mint Kapuvárról (Sopronmegye) értesülünk, a mezei egerek oly rendkívül elszaporodtak, hogy az elmúlt héten egy nap alatt mintegy 18.000-et vertek agyon. A Rábaközben és a Hanságban képzeltlenül elszaporodtak ezen kártékony állatok.

* **Éjjeli esendhaborítás.** Négy mesterlegény összeverődött tegnap éjjel valamelyik korcsmában. Jól felöntöttek a garatra, aztán duhajkodva, verekedve vonultak végig az utcákon. Éppen egy gázlámpát vertek be, midőn a rendőrök fülön csiptek kettőt. A többi elszaladt s nem is sikerült elcsipni. A két jó madár az éjszakát a rendőrségi dunkliban töltötte s reggel szabadon bocsátották őket. A kárt megtérítették.

* **Amitől nekünk nem kell tartanunk.** Kolozsvárról írják nekünk a következő jó ízű kis históriát. A kolozsvári vízvezeték vize tudvalevőleg nem valami kitűnő, sőt alig pár napja tifusz ütött ki a rosz vizt miatt a városban. Ennek a viznek néha olyan a színe mint a csokoládé, ize azonban egészen más. — A minap egy társaság ült együtt egy asztalnál s nagyban ócsárolta mindenki a vizet, csak egy uri ember kelt hevesen védelmére,

Hogyan, támadták meg erre jobbról-balról, ön még védi ezt a vizet, mondjon hát csak egyetlen jó tulajdonságot róla.

Az nagyon egyszerű, felelte erre a víz pártolója, — nos amióta ez a vízvezeték meg van, a tej sokkal kitűnőbb Kolozsváron.

Hogy, hogy?

Hát csak azért, mert senki sem mer ebből a tejhez keverni, mert az olyan izt és illatot ad neki hogy azonnal megismeri mindenki, hogy hamisított tej.

Ki gánesolta tehát legjobban a vizet?

* **Kóbor sertések.** Tegnap délelőtt az első fűzesen négy darab kóbor sertést találtak. Egy pár forint ára kárt is okoztak a közeli tengeri vetésben s így tulajdonosának néhány forintocskát is ki kell szurni a kóbor sertésekért, melyek meglehetősen rosz kondícióban vannak.

* **A Tiszából Nagyváradra.** Az innyenczek kedves eledele a hal, de a friss, jó halétkeket az innyenczeken kívül mások is sokan szeretik. A Körözsben elég izletes a hal, de még sem olyan finom, mint a nagyobb folyóvizekben. Ez indította K á r g e r S á n d o r nyári vendéglőst arra, hogy eleven, a Tisza vizéből fogott halakat hozasson hetenként a pompás levegőjű nyári mulatóhelyiségében tartandó halestélyekre. Ma és minden pénteken lesz a szép kerti helyiségben halestély.

Végzetes szerencsétlenség.

— A szesz áldozata. —

(S á j á t t u d ó s í t ó n k t ő l.)

Nagyvárad jul. 22.

Végzetes szerencsétlenségről vettünk hírt. Itt játszódott le Nagyváradon s lehet hogy a kimenetele is gyászos lesz.

Egy egyszerű polgár a szereplő, aki talán tulságosan is szeretett mulatni s tegnap e mulatást drágán fizette meg s lehet, hogy talán az életébe is kerül.

Tudósítónk az eset részleteiről a következőket írja:

C s a b a i József kis-Pecze utcai lakos, a szerencsétlenül szereplője, tegnap délután elment hazuról s mulatozott sött estig. Elég jól találhatta magát, mert mikor haza tért, már sött este volt.

A megivott szesz a fejébe szállt s ennek hatása alatt ment el a kapuig. Az ajtót nem tudta kinyitni, mert nem találta a kulcsot sehol sem.

Erre előbb kiáltozni kezdett, mikor erre sem jött ki senki sem, kapta m a g á t é s ö k l é v e l b e v e r t e a z a b l a k ü v e g t á b l á j á t.

Az üveg darabok csörömpölve hullottak a földre s a töredék közzé a Csobai József kezéből csergedezett a vér.

Az üvegek súlyosan megsebeztek a kezét sőt elmetszették a fő eret is. A mámoros ember talán nem is vette ezt észre, csak állt egy helyen, a vér pedig folyt lassan a földre.

Lehet, hogy mikor észrevette, már ki volt józanodva, de a szesz okozta mámor helyét egy másik fogta el, amelyik sokkal veszedelmesebb s mely a vérvesztés következménye.

Annyira elgyengült, hogy földre rogyott s eszméletét elvesztette.

Igy találták meg az uton s nyomban hírt adtak az esetről a rendőrségnek, honnét Sarkadi József rendőrbiztos lett kiküldve az eset megvizsgálására.

Az első orvosi segélyben Dr. Fisch Áron részesítette a szerencsétlent, kit beszállítottak a közokórházba.

Jelen sorok írásakor még mindég eszméletlen állapotban fekszik. Ennek daczára az orvosok némi reményt fűznek életben maradásához.

TANÜGY.

Uj óvodák. A községi iskolaszék óvodai bizottsága tegnap délután tartotta meg alakuló gyűlését Bösörzsményi Géza elnöklete alatt, melyen résztvettek Ritoók Zsigmondné, dr. Bullovszky Józsefné, Winkler Lajosné és Stark Gyula stb. A bizottság tárgyalás alá vette Balogh Irma óvónő kérvényét, ki nagy magyar utca 251. sz. háznál óvoda nyitási engedélyt kért a tanfelügyelőségtől, mely kérvényt utóbbi véleményadás végett az óvodai bizottsághoz áttette. Az óvodai bizottság tekintettel arra, hogy Nagymagyar-utcán és vidékén óvoda nincs, a kérvényt pártolólag terjeszti vissza a tanfelügyelőséghez. Hosszabb eszmecserére adott alkalmat Buss Vilma óvónő kérvénye, ki Katonaváros végén a téglagyárak közelében óhajtaná nyitni óvodát a város segélye mellett. A bizottság azon véleményben van, hogy a Katonavároson levő egyetlen városi óvoda az igényeknek meg nem felel s hogy a Kolozsvári-utca keleti részén és vidékén lakó szegény sorsu és nagyszámu lakosság gyermekei részére elodázhatlan szükséglet egy óvoda létesítése, ez okból a bizottság felkéri a várost, nyújtson évenként 650 frt segélyt egy ott felállítandó óvoda segélyezésére s ha Buss Vilma egy alkalmas és a törvényes igényeknek megfelelő óvodát állítana fel, ez esetben a bizottság őt, mint kiválóan képzett óvónőt ajánlja segélyezésre. Nagyon elkelve a város távol eső részén, a szegény nép között egy óvoda, annál is inkább, mert a városi óvodát most még beljebb hozzuk a községi iskola telkére s így a városrészi keleti részéről igen messze kellene a szegény gyermekeknek járnai az óvodába.

IRODALOM.

Katolikus pedagógia. Ez életrevaló folyóirat, mely első számaival nagy reményekre jogosított bennünket, hova tovább bizonyítja, hogy habár még fél éves mult van csak mögötte, már is vezet a kath. pedagógiai kérdésekben. A 6-ik szám tartalma *»Lubrich Ágost« arczképpel. A bölcsélet tudomány középiskolai tanítása Francia és Olaszországban.* *»Irodalmi olvasmányok« Gyakorlati vallás-lánítás a középiskolában.* *»Az erkölcsi nevelés módszere« »Irodalom« »Vegyesek« »Bírálatok«.* Szerkesztője Györki Ödön. Szerkesztőség és kiadóhivatal Bpest VIII. Pál-utca 7 em. 37. Előfizetési ár: egész évre 4 frt félévre 2 frt. Havonkint jelenik meg.

— **A halál patikája.** E czimen egy igen érdekes kis könyv jelent meg a napokban magyar fordításban Stolec Albán német eredetije után, mely az év 12 hónapjára egy-egy elmélkedés félélt tartalmaz. Ezek az elmélkedések azonban olyan élvezetes és zamatos népies nyelven vannak megírva, hogy az ember olyan érdeklődéssel olvassa végig őket, mint akárcsak egy friss ujdonságot valamely napilapból. A könyv tulajdonképp az egyszerűbb nép számára készült s annak ad tanácsot a halálra való elkészülésre s arra, hogy az ember a halálra bármikor készen legyen. Nagy sikerrel használ-

hatják e könyvet különösen a plébánosok prédikációk készítésére, olvasásra azonban bárkinek ajánlhatjuk. Az egyszerű, de csinosan kiállított könyvet a pozsonyi Ferenczrendiek adták ki. Ara 50 kr.

SZINHÁZ ES MŰVESZET.

Zalameai bíró.

— Gál Gyula felléptével. —

Zsufolt házat érdemelt volna ez a szép színmű, mely összevágó, szabatos előadásban került színre az este.

Denique csak nem üres ház előtt folyt le az előadás.

Gál Gyula játszotta a czimszerepet és pedig hatással és a kis számu közönség sokszor szölitotta sűrű tapsokkal a lámpák elé.

Tagadhatatlanul szépen, sőt kiválóan játszott a vendég művész. Dicsőséget is aratott, azonban ennek daczára az esteli szereplése messzire háta mögött marad a többieknek — és pedig azért, mert játéka nem volt eredeti. A magyar drámai művészek legnagyobb, utólérhetetlen mestere E. Kovács Gyula jutott eszünkbe, minden mozdulatáról, arcjátékáról, hanghordozásáról. Szóval meglátszott rajta az E. Kovács művészetének tanulmányozása, annak hatása.

Aki E. Kovácsot még nem látta játszani, az okvetlen el volt ragadtatva Gál Gyula tegnapi játékaival, — melyben meg volt a gondos tanulmány a legapróbb részletekig s a kivitel is szép és sikeres volt — s a hol a becsületét sirató apát tárta elének, ott sziveinket megregettette.

P a u l a y n é mint Izabel hévvel, érzéssel játszott.

T o m p a Kálmán (Don Alvaro) a szerelmes kapitány szerepében nem közönséges alakítást mutatott be. Daliás megjelenése imponáló, szavalata pártját rltkító értelmes és szép volt. Ő és Gál Gyula voltak azok, akik nem éreztették a jambusokat.

B á c s K., K e s z t l e r, K ö v e s s y, B a l l a, H e g y e s y szintén hozzájárultak az összhatáshoz.

A costumök igen szépek voltak.

. . . s . . . ő.

A pálinka. Mindig felejthetetlen lesz a nagyváradi közönség előtt az a remek alakítás, melylyel Gál Gyula a »Pálinka«-ban Coupeau épület-bádógos szerepét adja. Gál oly megrázó és megdöbbentő realizmussal játsza a »delirium tremens«-be eső részeg embert, oly megkapóan mimikálja ezt az idegfárasztó nehéz szerepet, hogy valóságos művészi esemény számba megy, valahányszor e szerepében fellép. Ma este ismét lesz alkalma a publikumnak gyönyörködni a kitünő színész ezen genre alakításában, melyet előreláthatólag zsufolt ház fog megtapsolni.

Hol lesznek állandó színházak? A magyar színészegyesület tegnap állapította meg azon 6 várost, hol állandó szintársulat működnek. Következő városokban állapodott meg: 1. Kolozsvár, a hol már most is megvan az állandó színház; 2. Pozsony, melyet okvetlenül, bár mily áldozattal is meg kell szerezni a magyar színésznek; a német színészettel itt semmi megalkuvásnak ne legyen helye; 3. Temesvár, melyet szintén nemzetiségi szempontból kell megítélni; 4. Debreczen; 5. Szeged; 6. Arad. E városok közé sorakozik majd Kassa is, ha állandó színháza felépül. Nagyváradi nem szerepel e névsorban, pedig ha valamikor felépül a nagyváradi állandó színház, azt hisszük, nagyon is ráférne az évi 10.000 frt subvenció mert a városnak nem igen lesz erre pénze. Azután szóba került az u. n. elsőrendű társaságok nyári állomáshelyének meghatározása, melyek a következők: 1. Győr—Sopron. (A társulat nyári állomáshelyéül Szombathelyt jelölték ki. Szombathely várost egyszersmind föl fogják szállítani, hogy arénát építsen.) 2. Kaposvár. (Nagy-Kanizsa, Balaton-Füred.) 3. Szabadka (Ujvidék, Baja.) 4. Miskolcz, (Eger, Sáoralja-

Ujhely, Ungvár.) Nemzetiségi szempontból két másodrendű kerületre van szükség: a) Nyitra Besztercebánya, Trencsén, Nagyszombat. Selmezbánya. a) Nagybecskerek, Lugos, Versec, Fehértemplom. Az ügynökség kérdésénél Ditrói ajánlja, hogy az ügynökséget az egyesület hatásköre alá rendeljék. Leszkay András felszólalására ezt az indítványt elvetették. A jogdíjak megvitatásánál az az óhajítás merült föl, hogy a darabot cély vegye meg, ne mint eddig a direktor s személyre szóló szerződéssel. Vagy pedig vegye meg a színészegyesület a jogot az egész országra. A tagok szerződését hagyják meg az ügynökségeknek, de a szerzőkkel okvetlenül az egyesület tárgyaljon. Az olyan testület a minő a színészegyesület, tárgyalhat egyenesen a párisi sociéte des auteurs-rel és sokkal olcsóbban kaphat meg minden darabot. Végül még a színházakért való folyamodás módozatairól, sorrendjéről s néhány másodrendű detailkereskedésről folyt a tanácskozás.

MULATSÁG.

Az Anna bálók korszaka. Julius 26-án lesz Anna napja, ősi szokás szerint e napot az összes fürdőekben és klimatikus gyógyhelyeken nagy tánc mulatsággal szokták megülni széles e Magyarországon mindenütt. A Félix és Püspökfürdőben vasárnap nagy táncmulatság lesz, melyre meghívókat nem bocsátanak ki, de minden intelligens család meghívottnak és szívesen látottnak tekinti magát. A táncmulatság este 8 órakor kezdődik. — Tekintve, hogy az Anna bál vasárnapra esik s hogy a kánikulában nagyon is benne vagyunk, bizonyára óriási közönség fogja felkeresni mind két fürdőhelyet ez alkalomból.

REGENY-CSARNOK.

P R A D A.

Fordította K. G. 74.

Az inas levélkét hozott be, melyet az öreg bábu vagy dajka hozott be.

Kinyitotta és elolvasta a néhány sor hollandi nyelven irt levelet.

»Daisy egyik nagyénje kíván új anyjával beszélni, azonban nagyon beteg s ki nem jöhet. Legyen olyan jó asszonyom, keresse fel. De meg ne mondja férjének mert az haragszik e levél írójára. Legszívesebben venné, ha a délelőtti órákban látogatná meg, lakása Patjenongán utca. . . »

Mikor Leonora elolvasta a levelet, első gondolata az volt, hogy megmutatja férjének, megbeszélük együtt, mi tévő legyen, aztán mást gondolt. Férje első házasságát titkos fátlyol fődte.

Talán most megtudhatt egyet-mást közelebről bár mellék uton de az épen az ő természetéhez tartozott, hogy mellék utakon, titkos ösvényeken járjon, lehet, hogy ott kellemetlen dolgokkal találkozott, mindegy, azt már nem kérdezte.

— Jó! — volt a felelet — a bábu mondja meg »Njona«-jának (urnőjének), hogy holnap reggel vagy holnap után felkeresem.

A levélkét ezer apró darabra tépte; több életszállott arcába, az a gondolat, hogy valami kalandja lesz mely neki örömet szerez bizonyos vonzást gyakorolt rá és örült, hogy még részese lehet.

XIV.

Kókuszpálmák között állt a kis ház, mely előtt két nappal később a levél kapás után a szép Dunollyné kocsjá megállott, a kocsi elküldte, megparancsolva, hogy fél óra múlva érte jöjjön.

Leonora a pálma fasor között lépegetett, míg elérte a házikót melyet nagy fák védtek a nap heve ellen. — Az öreg Bábu elébe jött s kérte, hogy kövesse. Leonora minden aggodalom nélkül ment utána.

A mint a ház tulsó oldalára értek, őszes hajú piros kendőbe burkolt hölgyet pillantott meg, ki kényelmesen feküdt végig egy lóczán.

A nőt egészen elemésztette a betegség, és még azt is észre vette Leonora, hogy európai, mikor közelebb ért hozzá, a beteg lassan lassan felkelt s törve a hollandot erős angol hangsúlyozással így szólt:

Köszönöm nagysád, hogy eljött, ő nem tud semmit?

Szemeit aggódva, majd nem bizatmatlanul jártatta Leonorán.

— Semmit! — felelte Leonora határozottan — nem mondtam neki, mert ön úgy akarta.

De talán szívesebben beszél angolul?

— Oh yes please! — felelte gyorsan, nehezen lélekzelve a felindultságtól, aztán hozzátette minden bevezetés nélkül — ugyan mondja kérem, mondja meg nekem, hogy van az én »darling child«-em?

— Kitünően! — felelt Leonora — Daisy nevelőintézetben van, s a legjobb híreket kapjuk róla.

— És mi lesz vele azután? Ide visszajő?

— Biztosan, ha neveltetése be lesz fejezve, hiszen szülei házában a helye.

— Ah!

Bezárta szemeit, lassan lélekzelve feküdt egy darabig.

— Djebah! — suttozta, és mikor a szolgáló, ki a ház előtt varrt közelebb jött, szólt: — minum, iszom. —

Mikor felrisszult, kinyitotta fáradt szemeit, Leonorát közelebb intette.

— Lehet, különösnek fogja találni, hogy kegyeddel beszélni akartam, de hiszen kegyed nő és pedig művelt nő, és ezért szeretnék unokahúgom sorsáról egyet mást mondani.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K

A királynő utazása.

Budapest, jul. 20. (Saját. tud. távirata.) A királyné hosszabb tartózkodásra Madonna de Campiglióba utazik.

A czár ajándéka.

Budapest, jul. 22. (Saját tud. távirata.) A czár Szerbiának negyvenezer puskát és 25 millió töltényt ajándékozott.

Miniszter tanács.

Budapest, jul. 22. (Saját. tud. távirata.) Ma délután miniszter tanács volt, melynek egyedüli tárgyát állítólag a parlamenti helyzet képezte.

Egy tudós halála.

Budapest, julius. 22. (Saját tud. távirata.) J a k a b Elek, orsz. levéltáros, akadémiai tag, kiváló történész és író ma délután az üllői úti Klinikán meghalt 78 éves korában.

Szerb készülődés.

Belgrad, jul. 22. (Saj. tud. táv.) A kormány megbízásából Kaszilodasz ezredes Párisba utazott, hogy ismétlő fegyverek ügyében tárgyalásokat folytasson.

A londoni tőzsde szünete.

London, julius 22. (Saját tud. táv.) A tőzsde e hó 24-én és 31-én zárva lesz.

A sziámi király Párisban.

Budapest, julius 22. (Saj. tud. táv.) Párisból a »Soleil« jelentí, hogy szeptember első napjaiban a sziámi király Párisba érkezik.

A sarki expedíció.

Budapest, julius 22. (Saját tud. táv.) Christiana Starvangerből tegnap d. u. a következő távirat érkezett. Soeodennél ma postagalambot fogtak el, amelynek lábán ezüst karika, szárnyán pedig ez a jelzés volt: Északi sarok 142 W. 47. 62.

A tarifa-bill.

Washington, jul. 22. (Saj. tud. táv.) A senatus befejezte a tarifa-billről szóló jelentés felolvasását. A jelentés fölött pénteken szavaznak.

Bojceev védekezése.

Budapest, július 22. (Saj. tud. táv.) Bojceev kapitány azt vallotta, hogy a kritikus éjjelen a fejedelmével a parkban sétált.

Az énekeső gyilkosainak pöre.

Filipolis, július 22. (Saj. tud. táv.) Szimon Anna meggyilkolása miatt Bojceev kapitány és vádlott tanu ellen megindított bűnpörben Vasylev Bogdán csendőr vádlott bevallotta bűnrészességét és teljesen a vád értelmében tett vallomást, csak azt állítja, hogy a helyzet komolyságát csak akkor ismerte fel, midőn Szimon Anna segélyért kiabálva a kocsiból kiesett. Norvelics rendőrprefectus is teljes vallomást tett, csak azt tagadta, hogy Szimon Annát bántalmazta volna és azt vallotta, hogy Bojceev Decsko Szimon Annát megfojtotta. Bojceev exkapitány mindent tagad, sőt azt is, hogy Nowelics rendőr prefectusnak utasításokat adott volna.

A hajóraj állomása.

Budapest, július 22. (Saj. tud. táv.) A tengerészeti miniszterium eddigi megállapodásaitól eltérőleg következőleg határozott: hogy a »Mária« hajó szolgálton kívül helyeztessék és Pólában menjen, ellenben a »Bécs« hajó Wedenreardre parancsnoklata alatt Krétába induljon.

Meggyilkolt utazó.

Nápoly, jul. 21. (Saj. tud. táv.) Zailából jelentik, hogy dr. Sakeit világhírű utazót tudományos utjában az abessziniai gallek meggyilkolták.

KÖZGAZDASÁG.

A tarló felszántásáról.

Nálunk általános szokás, a tarlót őszzel felnem szántani vagy annak legalább egy részét sem, hogy tavaszig kedvező idő mellett legelőül való alkalmazása, különösen tél beállta előtt nagyon czélszerű; de ha egybevetjük azon kevés előnyt, melyet nyújt azon sok hátránnyal, melyet okoz úgy csakhamar lemondunk róla.

Először is, ha a tarlót őszzel feltörjük azon zöldtakarmány, melyet róla leleghetünk volna nem vész kárba mert a föld jó zöldtrágyát nyer benne. Ha pedig csak tavasszal szántjuk fel a tarlót, úgy a következő hátrányok származnak belőle: Első sorban lényeges hátránynak mondható az, hogy a tavaszi vetés a tarlónak tavaszra maradt szántása által megkésik és főleg fejlődése késleltetik azért, mivel a télen át szántatlanul maradt talaj erősen összetart s így tavasszal csak lassan szárad ki, tehát sok idő telik bele, míg szántásra alkalmas lesz.

Visszont a gazda igen gyakran nem igen várhat mert a tavaszi vetés munkálatai összehordolódhatnak a s sürgetések lesznek, a minek aztán a bővetkezmenye az szokott lenni, hogy nem várjuk be, míg a szántóföld kielégően kiszáradt, neki esünk a szántásnak-vetésnek, pedig tudjuk jól, hogy a nedves állapotában bevett föld kevésbé kielégítő eredménnyel fogja fizetni a gazda munkáját. — Egyébiránt a tavasszal gyakran hosszabb ideig tartó eszések által a szántóföld olyannyira átázik, hogy kellő és elégséges száradására gyakran hetek is szükségesnek, amiből aztán az a hátrány származik, hogy vagy megkésik a vetés vagy hiá-

nyosan és rosszul végezhető. — Ha erre aztán száraz szeles időjárás következik, úgy egyáltalában nincs módunkban jó állapotban levő szántóföldhöz jutni s még a későbbi kedvező időjárás sem lendíthet a dolgon annyit, hogy hogy jó termésre reményünk lehetne.

Ha ezeket figyelmen kívül nem hagyjuk, hanem oda törekszünk, hogy a tarlót lehetőleg már aratás után felszántjuk, úgy nemcsak jobba terméseket fogunk nyerni, hanem a gyomok is kevésbé fognak tenyészni földünkben mert hisz csakis ez uton küzdhetünk sikeresen a gyomok felburjánzása ellen.

A gyom, melynek magva aratás előtt vagy után kihullott csirázni kezd s fejlődésnek indul ha ily növekvő állapotban az eke átjárja a mezőt, a legtöbb gyomgyök-növény, nevezetesen a tarackfű az eke által szétvágatik s így növekedésében megzavarva nagy részben kiirtatik. A tarló maradványok a talajjal bensőleg összekapcsolódnak s gyorsabban korhadnak el benne, végül a levegő is szabadabban hatolhat a földbe s hozzáfértetése által azt a növénytalálományok oldott állapotban hozatala utján megtermékenyíti, s míg ezzel szemben a meg nem szántott föld mind keményebb lesz s a levegő behatása ellen tökéletesen elzárkóztató válik.

Néha őszzel azért marad el a tarlószántás mert mincs idő, de ma már midőn a több vasu eke járja, ezt a munkát is gyorsabban és könnyebben végezhetjük mint ezelőtt. A télen át jól átfagyott és előzőleg mélyen megszántott föld, érdes barázdában hagyatik tavaszig, a midőn bevetése újabb barázdálás nélkül is bizvást eszközölhető.

Az őszi szántásnak nagy előnye már az is, hogy a talaj fizikai és vegyi összetétele az időjárás befolyásai által igen kedvezően alakul át. Így pld. Az utolsó évben legfelül volt földréteg a tarlóval és a trágyával együtt alafordítottán jobban elkorhad míg az alulról felkerült földréteg a levegő, világosság, melegség, fagy és nedvesség behatása által feltáratván termékeny állapotban hozatik. A barázda is télen át sokkal lazább s átereszt több lesz, semmint a legjobb eszközökkel való megmunkálás által lehetne s éppen ezen laza alkata a földnek az mely a benne kifejlődő fűnemeket megtartja s arra szolgál, hogy a föld a levegővel s a termékenyítő lecsapódásokkal szemben úgy viselkedik mint a jó szivacs, mely a nedvet felszívja magába. Amellett a föld megtartja a neki annyira előnyös nedvességet de felülete sokkal gyorsabban szárad, úgy hogy tavasszal kedvező időjárás mellett borábbant vehető be. Ez eljárás által semmi esetre nem fog az a hátrány beállani melyet az őszzel s aztán tavasszal történt barázdálásnál oly gyakran tapasztalhatunk midőn gyakran ugyan az a földréteg, mely az előző évben is a földszínen volt a benne levő tömördek gyommal és az utolsó aratásnak még el nem rothadt tarlómaradványával a felszínre kerül. Ilyenkor szoktak a gyomok az egész szántóföldön oly annyira elhatalmaskodni, hogy nem is látszik tulajdonképpen a vetés vagy alig tudjuk azt megkülönböztetni a gyomtól. Az őszzel végzett szántással nagy mértékben szabadjuk meg a szántóföldet sok rovarelleneségeiktől, melyek szintén felszínre kerülve a fagy és nedvesség jótékony hatása alatt biztosan beadják a kulesot.

Egyébiránt az őszzel való szántás általában mindenféle őszzetételű talajra előnyös, de kiválóan az, a nehéz, kötött talajokra, melyek agyagosak amennyiben csakis a fagy képes a szalonnás barázdákat kissé szétporhanyítani.

A sertésvész ellen. A földmivelésügyi miniszter tegnap 500 példányt küldött egy általa kiadott kis füzetből Biharvármegyének, melynek czime: »Utmutatás a sertésvészben megbetegedett sertések husának megvizsgálására«, azzal a meghagyással, hogy azt az al spán a sertésvész által megtámadott községekben ossza szét az előjárásnak, kiknek kötelessége lesz e füzet tartalmát a néppel megismertetni.

A könnyen érthető, népies modorban írt füzet egyes fejezetei a következő címeket viselik: 1. Bevezetés. 2. A beteg sertés leölése és a szuróhely tisztogatása. 3. A beteg sertés husának kezelése. 4. A beteges disznó husának és szalonnájának élvezése. 5. Eljárás a hus-

vizsgálatnál. 6. Az élő sertés megvizsgálása. 7. A romlott és ártalmas hus jelei. 8. A romlott és ártalmas szalonna jelei. 9. A tüdő megvizsgálása. 10. A belek megvizsgálása. 11. A vesék megvizsgálása. 12. A hus ártalmasságának egyéb jelei. 13. A sertésvészben átment sertés hús és szalonnájának használása.

Mint a fejezetből kitetszik, a könyv praktikus tanácsokat ad a sertéssel bíró gazdáknak s bizonyára sok gyakorlati hasznot fog hajtani, annak a néppel való megismertetése. Aki e füzetkét kívánni akarja, forduljon a földmivelésügyi miniszteriumhoz, honnan azt bármikor megkaphatja.

A vetési bagoly hernyó pusztítása. Megemlékeztünk már arról, hogy a nagyváradi szőlőtelepen óriási mértékben fellépett a vetési bagoly hernyó és nagy pusztításokat tett az ideai faoltásokban. A pusztítás még mindig tart s nagyon nehezen lehet gátolni. Mint értesültünk, a meglepőnek ígérkezett faoltásból, mely nagyon szépen fakadt, bajosan fog megmaradni több 30 perczentnél. Ez mindenestre érzékenyen fogja érinteni a nagyváradi szőlőbirtokosokat, amennyiben az idén nagyon kevés faoltás fog eladásra kerülni.

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értéktőzsdén 1897. július 22-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	122.67
Magyar koronajárdék	100.10
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Mag ar földterhermentesítési kötvény 4%	98.—
Italmé ési jog megváltási kötvény	101.—
Horvát szlavin földterhermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcsön	153.—
Ti zszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	141.25
Csziák járadék papirban	102.—
Osztrák járadék ezüstben	102.—
Osztrák járadék aranyban	123.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	147.—
Osztrák magyar bankrészevény	950.—
Magyar hitelbank részevény	396.50
Osztrák hitelintézeti részevény	369.70
Paris vista	347.56
20 márkás arany	952.—
Német bírod lmi márka	58.70
London viste	191.56

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Bérlet 81-ik szám.

Bérlet 81-ik szám.

Páratlan.

Páratlan.

az arad-nagyváradi szintársulat által.

Nagyvárad, 1897. évi július 23-án,
Gál Gyula urnak vendégfelleléptével.

PÁLINKA.

Színmű.

Kezdeté fél 8, vége 10 óraker.

Holnap szombaton, bérletfolyamban:

A kék asszony.

Nagy Operette.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Halestély

A Kálvária hegy alatt
nyári mulató-helyiségemben
ma és minden pénteken

HALESTÉLY.

Dula Miklós zenekara válogatott darabokat
játsszik.

Kedvezőten idő esetére **tágas fedett üveges
terem** áll t. venáégeim kényelmére.

Fősúlyt helyezek a tisztán kezelt **italokra.**

Tisztelettel

Kárger Sándor,

nyári vendéglő tulajdonos

Telefon összeköttetés.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1897. évi május 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.					
	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Kolozsvár ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	2 23	Budapest ind.	9 15	2 15	5 45	8 30	7 05	P.-Ladány ind.	1 31	4 01	6 02	2 40	6 12
B.-Hunyad >	12 20	6 39	8 37	7 54	4 59	Nagykátá >	10 20	3 25	7 54	10 16	9 06	Debreczen >	3 05	5 30	8 00	4 07	7 40
Csucsá >	12 52	7 08	9 19	8 32	4 49	Szolnok >	11 19	4 23	9 27	11 31	10 37	Érmihályfalva érk.	4 06	6 44	9 17	5 09	—
Buesa >	—	—	9 33	8 51	5 13	P.-Ladány >	12 55	5 55	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Brátka >	—	—	9 50	9 10	5 38	Báránd >	—	—	12 07	2 12	5 17	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Rév >	1 34	7 46	10 08	9 30	6 13	Sáp >	—	—	12 25	2 27	5 38	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Élesd >	1 48	7 58	10 25	9 48	6 42	B.-Ujfalva >	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	Érmihályfalva ind.	6 47	11 17	5 40	9 18	—
Mező-Telegd >	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd >	—	—	1 00	3 00	6 21	Debreczen >	8 40	12 36	8 15	10 31	3 48
F.-Vásárhely >	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes >	—	—	1 14	3 12	6 37	P.-Ladány érk.	9 46	1 45	9 45	11 38	5 24
Várad-Velence >	2 25	8 33	11 10	10 37	7 51	Bors >	—	—	1 28	3 25	6 56	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.					
Nagyvárad érk.	2 30	8 38	11 17	10 44	8 —	Püspöki >	—	—	1 36	3 32	7 08	Vértés—Debreczen—Nagy-Léta.					
Nagyvárad ind.	2 37	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad érk.	2 11	7 08	1 48	3 42	7 22	V. v. V. v.					
Püspöki >	—	8 51	11 42	11 14	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	7 15	2 06	3 58	1 22	Debreczen i.	8 35	4 17	Nagy-Léta-	5 25	1 05
Bors >	—	—	11 50	11 22	2 48	V.-Velence >	2 25	—	2 30	4 05	1 31	Sáránd >	9 31	5 11	Vértés ind.	—	—
M.-Keresztes >	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely >	—	—	2 41	4 16	1 46	H.-Bagos >	9 46	5 26	M.-Pályi >	5 47	1 30
Mező-Peterd >	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd >	2 50	7 43	3 03	4 38	2 19	H.-Pályi >	10 08	5 46	H.-Pályi >	6 03	1 48
B.-Ujfalva >	3 14	9 22	12 29	12 05	4 16	Élesd >	3 04	7 56	3 21	4 56	2 50	M.-Pályi >	10 23	6 00	H.-Bagos >	6 22	2 07
Sáp >	—	—	12 47	12 26	4 49	Rév >	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32	N.-Léta-	—	—	Sáránd >	6 47	2 34
Báránd >	—	—	1 01	12 42	4 13	Brátka >	—	—	4 06	5 43	4 08	Vértés érk.	10 46	6 20	Debreczen é.	7 25	3 18
P.-Ladány >	3 56	10 03	1 34	1 19	5 31	Buesa >	—	8 51	4 27	6 05	4 36	Sáránd—Derecske.					
Szolnok >	5 31	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá >	4 17	9 7	4 53	6 32	5 13	Derecske—Sáránd.					
Nagy-Káta >	6 25	12 41	4 45	5 00	—	B.-Hunyad >	4 50	9 07	5 32	7 16	—	Sáránd ind.	9 41	5 21	Derecske ind.	6 00	1 49
Budapest érk.	7 40	1 50	6 20	7 00	—	Kolozsvár érk.	5 55	10 37	6 59	8 34	—	Derecske érk.	10 00	5 40	Sáránd érk.	6 20	2 09

Nagyvárad—Szeged.				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.			
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Szeged ind.	3 45	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Arad ind.	5 10	11 20	9 35
Ósi >	10 30	4 36	7 44	H.-M.-Vásárhely >	4 44	11 04	7 57	Ósi >	10 30	4 36	7 44	Kurtics >	5 39	11 49	10 07
Less >	10 48	4 56	8 06	Orosháza >	5 39	11 54	9 38	Less >	10 48	4 56	8 06	Békes-Csaba >	7 01	2 33	4 50
Cséffa >	11 03	5 12	8 29	Csaba >	7 01	2 33	4 50	Cséffa >	11 03	5 12	8 29	Gyula >	7 27	3 05	5 26
Szalonta >	11 26	5 37	9 08	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Szalonta >	11 26	5 37	9 08	Sarkad >	7 47	3 27	5 56
Kötegyán >	11 46	5 57	9 37	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Kötegyán >	11 46	5 57	9 37	Kötegyán >	7 56	3 39	6 09
Sarkad >	11 57	6 09	9 51	Kötegyán >	7 56	3 39	6 09	Sarkad >	11 57	6 09	9 51	Szalonta >	8 28	4 10	6 47
Gyula >	12 21	6 34	10 21	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Gyula >	12 21	6 34	10 21	Cséffa >	8 42	4 34	7 18
Csaba >	2 10	7 22	4 42	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Békes-Csaba >	2 23	7 17	4 32	Less >	9 04	5 00	7 51
Orosháza >	3 10	8 32	5 48	Less >	9 04	5 00	7 51	Kurtics >	3 28	8 20	5 38	Ósi >	9 21	5 19	8 15
H.-M.-Vásárhely >	4 00	9 26	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 15	Arad érk.	3 55	8 47	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 30
Szeged érk.	4 35	10 20	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 30								

A FÉLIX GYÓGYFÜRDŐBEN

folyó évi július hó 29-én, szerdán

— FÉNYES —

ANNA-BÁLT

RENDEZÜNK

— BELÉPTI-DIJ NÉLKÜL. —

KEZDETE ESTE 6 ÓRAKOR.

A zenét Dankó Boldizsár Kálmán cigányzenekara fogja szolgáltatni.

Jó ételekről és italokról gondoskodva lesz.

A közönség kényelmére külön éjjeli vonat indításáról a fürdőkezelőség gondoskodik.

Tisztelettel

A fürdőkezelőség.